Varför föredrar minoriteter enspråkiga skolor?

Språk, identitet och välmående - centrala fokusområden inom den svenskspråkiga utbildningen

Utbildningsstyrelsens och Svenska kulturfondens seminarium i Helsingfors, 17 maj

Johan Häggman

Medlemsstaternas och regionernas behörighet

- EU saknar en rättslig grund för minoritetsspråk.
- Kultur och språkfrågor hänförs enligt subsidiaritetsprincipen till medlemsstaternas kompetensområde.
- Medlemsstaterna ges fria händer att själva utforma sin minoritetsspråkspolitik.
- Många medlemsstater delegerar behörigheten till regionerna.

Medlemsstaternas och regionernas behörighet

- Innebär både för- och nackdelar när det gäller minoritetsspråkspolitiken.
- Regionerna är ofta bättre på att främja minoritetsspråket, eftersom språket ofta används som vektyg för att främja en regional identitet. (t ex Sydtyrolen, Galicien, Skottland eler Schleswig-Holstein).
- Skolsystemen är en del av utbildningspolitiken, som ofta är en regional behörighet.

Belgien

- Tre officiella språk: franska, nederländska och tyska.
- Enspråkiga skolor. Försök med 'flerspråkiga skolor' i skolor som hör till den franskspråkiga gemenskapen sedan 1998 och i den flämländska gemenskapen sedan 2014. 20% får undervisas på det andra nationella språket och engelska.
- Inte ett enda tvåspråkigt universitet.
- Parallellt system med regioner och språkgemenskaper, som möjliggör högre löner i flamländska skolor i Bryssel.
- Språkgemenskaperna är inte geografiskt betingade.

Schweiz

- Av 26 kantoner är 22 enspråkiga, 3 tvåspråkiga och 1 trespråkig.
- I de tyskspråkiga kantonerna är skolspråket tyska, i de franskspråkiga franska, i italienskspråkiga Ticino italienska.
- Också i de tvåspråkiga Bern, Fribourg och Valais är skolorna enspråkiga!
- I Graubünden förekommer tvåspråkiga skolor på grund av att elevunderlaget inte alltid räcker till för enspråkigt rätoromanska skolor.

Katalonien och på Balearerna

- Tvåspråkiga skolor tillåts inte, alla ämnen utom läroämnet spanska undervisas på katalanska. Eftersom spanskan, i Barcelona med förorter där de flesta katalaner bor, är första språk hemma, på gatan och i media, anser man att skolspråket bör vara katalanska för att barnen skall bli tvåspråkiga.

Valencia och Galicien

- Har tidigare haft tvåspråkiga skolor i den bemärkelsen att hälften av ämnena undervisades på valencianska (katalanska) respektive galiciska, men sedan regionernas nya regeringar tillträdde väljer man att undervisa de flesta ämnena på valencianska och galiciska.
- Man frångår 50-50 systemet för att det inte räcker med att undervisa hälften av ämnena på minoritetsspråket för att eleverna skall bli tvåspråkiga.

Rumänien och Slovakien

- De ungerska minoriteterna har egna skolsystem, med ungerska grundskolor, gymnasier och universitet.
- Också den tyska minoriteten i Rumänien har egna skolor.
- I Bukarest är en majoritet av eleverna i den ungerska skolan från tvåspråkiga eller enspråkigt rumänska familjer.

Tyskland och Italien

- De danska och sorbiska minoriteterna har egna skolor.
- På vissa håll i Brandenburg där antalet sorber inte är så stort delar man byggnad och har t o m gemensamma klasser med tyska elever.
- I Sydtyrolen finns tyska, italienska och ladinska skolor, men inte tvåspråkiga. I Friuli-Venezia-Giulia slovenska skolor. I Kalabrien betyder albanska skolor att en man lär ut albanska en timme i veckan.

Undantagen: Luxemburg, Frankrike, Sverige och Grekland

- Luxemburg har trespråkiga skolor.
- Sverige, Frankrike och Polen är de enda länderna i EU som kräver att minst 50 procent av ämnena undervisas på majoritetsspråket och därmed tvingar fram tvåspråkiga skolor.
- I Grekland är det förbjudet att undervisa på andra spåk än grekiska. Ett undantag är de turkiska skolorna, som officiellt kallas muslimska skolor. I dem är dessvärre endast 20% av undervisningen på turkiska

Varför motsätter sig då minoriteter tvåspråkiga skolor?

- De ser få fördelar med tvåspråkiga skolor. Möjligtvis för individen, men inte för kollektivet. Det är i de flesta länder så självklart att minoriteten tillåts ha egna skolor att inte ens extremhögern vågar ifrågasätta enspråkiga skolor.
- Assimilering. Få större minoriteter har (utan våld) assimilerats i lika rask takt som de svenskspråkiga i Finland.

MINORITY SAFEPACK INITIATIVE

Tack för uppmärksamheten!